

Munkavállalási feltételek Európa országaiban

ROMÁNIA

Terület:	237.500 km ²
Főváros:	Bukarest
Népesség:	21.848.504 fő (2012)
Beszélt nyelvek:	román (hivatalos), magyar, romani
Fizetőeszköz:	román lej (RON)

BEUTAZÁS, TARTÓZKODÁS, BEJELENTÉSI KÖTELEZETTSÉG

Uniós állampolgárok érvényes útlevelemmel vagy személyi igazolvánnyal szabadon beutazhatnak Románia területére, és három hónapig feltétel nélkül ott tartózkodhatnak.

Három hónapot meghaladó romániai tartózkodás esetén a magyar állampolgároknak be kell jelentkezniük a Román Bevándorlási Hivatal (Oficiului Roman Pentru Imigrari) helyi kirendeltségén, és igazolniuk kell, hogy:

- bejelentett munkaviszonyuk van
- legalább a román minimálbérnek megfelelő **rendszeres bevételük** van, amelyből képesek eltartani magukat és családtagjaikat, és rendelkeznek **egészségbiztosítással**;
- **oktatási vagy szakképzési intézményben tanulmányokat folytatnak**;
- a fenti követelményeknek megfelelő európai polgár családtagjai.

Azok az EU/EGT polgárok, akik megszakítás nélkül több mint öt évig legalisan tartózkodnak Romániában, megszerzik az állandó tartózkodás jogát. Ez a jog kiterjed azon nem EU/EGT polgárokra is, akik egy ideiglenes vagy állandó tartózkodási engedéllyel rendelkező EU/EGT polgár családtagjai, és akinek öt éves folyamatos tartózkodás után egyébként nem lenne joguk állandó tartózkodásra. További információ a Román Nagykövetségtől (www.mae.ro) és a román Bevándorlási Hivataltól (www.mai.gov.ro) kapható.

MUNKAVÁLLALÁS, ÁLLÁSKERESÉS

Románia megnyitotta munkaerőpiacát a magyar állampolgárok előtt, így azok szabadon, **munkavállalási engedély nélkül** vállalhatnak munkát Romániában. Uniós polgárok minden romániai állásra pályázhatnak, és azt be is tölthetik, kivéve

az államigazgatás pozícióit, amelyek esetén a román állampolgárság alapkövetelmény.

A romániai munkavállalás minden esetben **munkaszerződés** aláírásához van kötve, melyet határozatlan és határozott időre is lehet kötni. Határozott idejű munkaszerződést maximum 12 hónapra lehet kötni, ez egyes esetekben 36 hónapra hosszabbítható.

A munkáltatónak a munkavállalót **regisztráltatnia kell** az illetékes munkaügyi központnál, ill. a munkaviszony létesítését a Munkaügyi Felügyelőségnél (Inspectia Muncii: www.inspectmun.ro) is be kell jelentenie elektronikusan az úgynevezett Revisalba.

Romániában jogszabály által meghatározott **minimálbér** van érvényben, amelynek mértéke 2013. február 1-től **750 RON**. A keresetek tekintetében azonban nagy eltérések mutatkoznak a keleti és nyugati megyék között: a gazdaságilag fejlettebb északnyugati régióban és a fővárosban magasabbak a bérek. A heti munkaidő 40 óra, a munkavállalók évente legalább 21 nap fizetett szabadságra jogosultak.

A román munkaügyi szervezet kirendeltségei segítséget nyújtanak az álláskeresőknél, honlapja www.anofm.ro. Az uniós állampolgárok felkereshetik a 43 EURES-tanácsadó valamelyikét, illetve az EURES honlapján is informálódhatnak.

Ezen kívül számos magán-munkaközvetítő és weboldal áll az álláskeresőknél rendelkezésére, pl.

www.cariereonline.ro, www.hr-recruitment.ro, www.ejobs.ro, www.bestjobs.ro.

TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS

Minden biztosított személy jogosult arra, hogy igénybe vegye a román egészségbiztosítási rendszer által nyújtott juttatásokat. A jogosultság alapját az egészségbiztosítási járulék fizetése képezi. Minden biztosított személy jogosult a következő ellátásokra: orvosi vizsgálat, receptfelírás, kórházi kezelés. Az uniós országokból érkező turisták szükséges egészségügyi ellátásra való jogosultságát az EU egyes tagállamaiban az Európai Egészségbiztosítási Kártya (EU Kártya) biztosítja. Az egészségbiztosítási pénztár internetes elérhetősége: www.cnas.ro.

Törvényi szabályozás alapján a bruttó jövedelemből a munkáltató köteles levonni a járulékokat, amelyek mértéke a következő:

Nyugdíjjárulék: a munkavállaló bruttó jövedelmének 10,5 %-a

Munkanélküli biztosítás: 0.5 %

Egészségbiztosítási járulék: 5,5 %

A munkanélküli ellátás igénylésének feltételei a következők: az illető rendelkezik 12 hónap munkaviszonnyal az utolsó 24 hónapon belül, és ha ebben az időszakban nem részesült munkanélküli segélyben, nincs jövedelme, illetve amennyiben van, az nem

haladja meg a munkanélküli segély összegét, és nem érte el a törvényes nyugdíjkorhatárt.

A munkanélküli segély folyósításának időtartama a foglalkoztatási jogviszony hosszától függ: akik legalább egy évig fizették a társadalombiztosítási járulékot, azok hat hónapig, akik öt évig fizettek, kilenc hónapig, ha pedig több mint tíz évig fizették, akkor egy éven át jogosultak a munkanélküli segélyre.

A pályakezdők, vagy katonaság előtt nem dolgozó személyek a szociális referencia 50 %-át kapják, míg másoknak a munkanélküli segély összegének 75 %-a a szociális referencia, amelyhez hozzáadódik egy, az utolsó 12 hónap bruttó alapfizetésének átlagára számított százalék.

Családi támogatásokra jogosultak lehetnek a román állampolgárok, illetve más tagállam állampolgárai és a hontalan személyek is, ha állandó vagy ideiglenes lakóhelyük van az országban. Az igénylők az alábbi ellátásokat vehetik igénybe: *szülési segély, gyermeknevelési szabadság és juttatás, családi pótlék, „gyerekpénz”, kiegészítő családi pótlék, ill. egyedülálló szülőknek nyújtott támogatás.* A családi támogatás iránti igényt a kérelmező a lakóhely szerint illetékes polgármesteri hivatalhoz nyújthatja be, és bővebb információval is ott szolgálnak.

Nyugdíj: 2009 januárjától férfiak esetében 63 év 6 hónap betöltése és 12 év, nők esetében 58 év 6 hónap betöltése és 12 év szolgálati idő megszerzése szükséges. A nyugdíjjogosultság megállapításához szükséges életkor és szolgálati idő mértéke férfiak és nők esetében 2015-ig folyamatosan emelkedik, amíg el nem éri a 65. évet és 15 év szolgálati időt. Teljes nyugdíj megállapításához férfiak esetében 2009 januárjában 31 év 10 hónap, nők esetében 27 év szolgálati idő megszerzése szükséges. A teljes nyugdíj megállapításához szükséges szolgálati idő mértéke 2015-ig férfiak esetében 35 évre, nők esetében 30 évre növekedik.

Korai nyugdíjra az előírt életkor betöltése előtt maximum 5 évvel korábban az jogosult, aki a teljes nyugdíjhoz szükséges szolgálati időhöz képest legalább 10 évvel több szolgálati időt szerzett.

Bővebb tájékoztatásért forduljon a Román Nyugdíjintézethez (CNPAS - *Casa Nationala de Pensii si Alte Crepturi de Asigurâri Sociale*, www.cnpas.org, E-mail: cnpas@cnpas.org).

ADÓZÁS

Magyarország és Románia között egyezmény (1996. évi XCIX. Törvény) van érvényben a kettős adóztatás elkerülésére, amely alapján a megszerzett jövedelem csak az egyik tagállamban adózik. Romániában adózik a nem önálló munkáért kapott fizetés, ha a munkavégzés időtartama meghaladja a 183 napot vagy a fizetést román illetőséggel bíró munkáltató vagy annak telephelye biztosítja.

Személyi jövedelemadó: Romániában **egykulcsos személyi jövedelemadó** van érvényben, melynek értéke **16 %**.

Társasági adó: a Romániában letelepedett gazdasági társaságok tevékenységük folyamán realizált profitjuk után **16 %-os társasági adó** fizetésére kötelezettek.

Általános forgalmi adó: Romániában az általános **áfa-kulcs mértéke 24 %**. Egyes termékek, ill. szolgáltatások esetében kedvezményes 9 %-os ill. 5%-os áfa-kulcsot alkalmaznak: gyógyszerek, könyvek, újságok és a legtöbb sajtótermék, kereskedelmi szálláshely-szolgáltatás, mozijegyek, múzeumi és állatkerti belépők, ortopédiai termékek stb.

Az adóhatóság honlapja: www.mfinante.ro.

OKTATÁS

Romániában a közoktatás ingyenes. Az oktatás minden szintjén a román a kötelező nyelv, de folyhat a nemzeti kisebbségek valamelyikének a nyelvén, ill. egy világnyelven is.

Az alapkú oktatás 1-4. osztályig tart, ezt követi a felső tagozat (5-8. évfolyam). A középfokú oktatási intézmények között megtaláljuk a négyéves általános középiskolát, a négyéves technikai líceumot és a 2-3 éves, érettségit nem adó szakképző iskolákat. A középfokú oktatás érettségi vizsgával zárul, melynek sikeres teljesítése feltétele a felsőoktatásban való részvételnek.

A kötelező oktatás 10 évig, a tankötelezettség 18 éves korig tart. Románia uniós csatlakozása óta az EU/EGT tagállamok valamint Svájc állampolgárai jogosultak részt venni az oktatási rendszer bármely típusában és szintjén, ugyanazon feltételekkel, mint a román állampolgárok.

VÉGZETTSÉGEK ELISMERÉSE

A végzettségek elismertetésével kapcsolatban az európai uniós ENIC/NARIC hálózat nemzetközi pontjai adnak naprakész tájékoztatást. A nemzetközi központok elérhetősége megtalálható a www.enic-naric.net weboldalon. Ezen kívül a www.old.edu.ro/cnred.htm oldalon is találhatunk információkat (román nyelven).

ÉLETKÖRÜLMÉNYEK

Romániában az EU csatlakozás óta jelentős infrastrukturális fejlesztés folyik (útépítések, műemlékek felújítása stb.). A romániai útviszonyok nem számítanak a legtökéletesebbnek, de az európai és országos szintű utakat az utóbbi évek alatt felújították, így gond nélkül lehet közlekedni rajtuk. Az utak használatáért viszont – nemcsak az autópályán – fizetni kell (RoVinieta). A személygépkocsival történő utazás esetén az országba való belépéskor be kell szerezni az úthasználati matricát.

A megélhetés költségeit és nem utolsó sorban színvonalát illetően nagy eltérések tapasztalhatóak a főváros és vidék között. Ugyanez vonatkozik a vásárlási lehetőségekre: kisebb városokban, falvakban hagyományos üzleteket találunk nappali nyitvatartással, míg nagyobb városokban hiper- és szupermarketek, bevásárlóközpontok is vannak 24 órás nyitva tartással. A bankkártyás fizetés is inkább ez utóbbiakban elérhető.

Lakhatás / szállás

Lakásbérlet, esetleg -vásárlás esetén javasolt az újságok apróhirdetéseit böngészni. A bérleti díj (vagy ár) nagyban függ a lakás/ház nagyságától, elhelyezkedésétől. Az interneten is találunk hasznos, ingatlanokkal foglalkozó weboldalakat: www.imobiliare.ro, www.agentiimobiliare.ro.

Bankszámlanyitás

Bankszámlanyitáshoz útleveél vagy személyi igazolvány és lakcímkártya szükséges.

Gépjárművezetői engedély

A Magyarországon szerzett gépjárművezetői engedély Romániában is használható.

Árak (az árak tájékoztató jellegűek, idővel változhatnak):

Lakásvásárlás:	kb. 30.000-100.000 EUR
Albérlet:	100-200 EUR/hó
Áram:	21-34.96 RON/kilowatt
Vízfogyasztás:	melegvíz 20, hidegvíz 3.1 RON/m ³
Tömegközlekedés:	2-3 RON
Benzin:	6.15 RON/liter
Tej:	3.5-4 RON/liter
Almalé:	6 RON/liter
Kenyér:	10 RON/ kg
Csokoládé:	5 RON
Virsli 1 kg	25 RON/1 kg
Mozijegy:	10 RON
Gyorséttermi menü:	14 RON
Éttermi menü:	20-25 RON
Sör (étteremben):	4.5 RON
Kávés (étteremben):	3.5 RON
Napilap:	3 RON

Segélyhívó számok

Központi segélyhívó: 112

HASZNOS INTERNETCÍMEK, ELÉRHETŐSÉGEK

Munkaügyi és Szociális Minisztérium:

www.mmuncii.ro

(→ Guide of foreign workers in Romania)

Munkaügyi szervezet:

www.anofm.ro

Külügyminisztérium:

www.mae.ro

Szakszervezetek:

B.N.S.– The National Trade Union Bloc

www.bns.ro

C.N.S.C.A. – The „Cartel Alfa” National Trade Union Confederation

www.cartel-alfa.ro

C.S.N. Meridian – The „Meridian” National Trade Union Confederation

www.csnmeridian.ro

Oktatás:

www.edu.ro

Romániai Magyar Linktár:

www.rodin.ro

Bukaresti Magyar Nagykövetség

70202 Bukarest, str. Prof. Dr. Dimitrie Gerota 63-65.

Telefon: +40 21 312-00-73, +40 21 311-15-42

E-mail: hunembro@ines.ro

Budapesti Román Nagykövetség:

1146 Budapest, Thököly út 72.

Tel.: +036 1 384 8394, 36 1 384 7689

E-mail: postmaster@roembud.axelero.net

Web: www.mae.ro

A kiadványban szereplő adatok tájékoztató jellegűek és nem teljes körűek.

Az időközben bekövetkezett változások miatt a legfrissebb információkért javasoljuk, hogy keresse fel legközelebbi EURES-tanácsadóját.

Lezárva: 2013. március

Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat: www.munka.hu, www.eures.hu

EURES honlap: eures.europa.eu

Európai önéletrajz (EUROPASS): www.europass.hu

Kiadó: Nemzeti Munkaügyi Hivatal

